

მსოფლიო ისტორიის განვითარების ციკლური თეორიის საკითხები

აკაკი აბზიანიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი. პროფესორი.

საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო პროგრამის ხელმძღვანელი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

ეს ნაშრომი იკვლევს მსოფლიო ისტორიის განვითარებას ციკლურობის თეორიაზე დაყრდნობით. ეს თეორია ამტკიცებს, რომ ისტორია მეორდება ციკლებში. მოვლენები და შაბლონები მეორდება დროთა განმავლობაში. ჩვენ ვაანალიზებთ ისტორიულ მტკიცებულებებს სხვადასხვა კულტურისა და დროის პერიოდებიდან, რათა ვაჩვენოთ ისტორიაში ციკლური ნიმუშების არსებობა. ჩვენ ასევე განვიხილავთ, თუ როგორ განმარტეს და უპასუხეს სხვადასხვა საზოგადოებამ ციკლურ ნიმუშებს საკუთარ ისტორიაში. ჩვენი ანალიზი ვარაუდობს, რომ ციკლურობის თეორია იძლევა ღირებულ ჩარჩოს ადამიანთა საზოგადოებებისა და ცივილიზაციების ევოლუციის გასაგებად დროთა განმავლობაში.

საკვანძო სიტყვები: ციკლური თეორია, ისტორიის განვითარების კანონზომიერება, თეზისი და ანტითეზისი, ისტორიული მატერიალიზმი, კაპიტალიზმი, სოციალიზმი, ძალაუფლების დომინირება

შესავალი

მსოფლიო ისტორიის განვითარების ციკლური თეორიები ვარაუდობენ, რომ ისტორიული მოვლენები და ნიმუშები მეორდება ციკლებში. ეს თეორიები ამტკიცებენ, რომ ისტორია არ არის წრფივი პროგრესი წინასწარ განსაზღვრული დასასრულისკენ, არამედ ციკლების სერია, რომელიც მეორდება დროთა განმავლობაში. ციკლური ისტორიის იდეა არსებობდა მრავალ კულტურასა და საზოგადოებაში ისტორიის მანძილზე, ძველი ბერძნებიდან დაწყებული ჩინურ და ინდურ ცივილიზაციებამდე.

ციკლური ისტორიის ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი მომხრე იყო ბერძენი ფილოსოფოსი პლატონი. თავის ცნობილ ნაშრომში "რესპუბლიკა" პლატონმა გამოაქვეყნა თავისი თეორია "რეჟიმების ციკლის" შესახებ, რომელიც ვარაუდობდა, რომ საზოგადოებები გადიან პოლიტიკური სისტემების ციკლს, დაწყებული არისტოკრატიის ოქროს ხანით, რასაც მოჰყვება ტიმოკრატია, ოლიგარქია, დემოკრატია და საბოლოოდ ტირანია. პლატონის აზრით, ეს ციკლი უსასრულოდ მეორდება.

ანალოგიურად, ძველი ინდური კონცეფცია "იუგას" გვთავაზობს ოთხი ასაკის ციკლს, რომელიც იწყება სამართლიანობის ოქროს ხანით და მთავრდება დაპირისპირებისა და კონფლიქტის ბნელი ხანით. შემდეგ ეს ციკლი უსასრულოდ მეორდება.

ჩინელმა ფილოსოფოსმა და ისტორიკოსმა სიმა ციანმა ასევე შემოგვთავაზა ისტორიის ციკლური თეორია, რომელშიც დინასტიები ამალდებიან და იშლდებიან პროგნოზირებადი ნიმუშით. სიმა ციანის თეორია „ზეცის მანდატის“ შესახებ ვარაუდობს, რომ თითოეულ დინასტიას აქვს დროის შეზღუდული პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც ის ლეგიტიმური და სამართლიანია, რის შემდეგაც იგი კარგავს სამოთხის მანდატს და ცვლის ახალ დინასტიას.

გეორგ ვილჰელმ ფრიდრიხ ჰეგელი ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი ფილოსოფოსია დასავლურ აზროვნებაში. მისი მსოფლიო ისტორიის განვითარების თეორია ამტკიცებს, რომ ისტორია მიჰყვება განვითარების რეგულარულ სტანდარტს, რომელიც გამოწვეულია წინააღმდეგობებისა და სინთეზების დიალექტიკური პროცესით.

ჰეგელის ისტორიული განვითარების თეორია ემყარება მის ანალიზს ადამიანის ცნობიერების ბუნების შესახებ. ჰეგელის აზრით, ადამიანის ცნობიერება ამოძრავებს თვითრეალიზაციის პროცესს, რომლის დროსაც ინდივიდები ცდილობენ გაიგონ და გააცნობიერონ საკუთარი პოტენციალი. თვითრეალიზაციის ეს პროცესი, ჰეგელის მტკიცებით, აისახება ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაში, როგორც მთლიანობაში.

ჰეგელის აზრით, ისტორია შეიძლება დაიყოს რამდენიმე განსხვავებულ ეტაპად, რომელთაგან თითოეული ხასიათდება სოციალური ორგანიზაციის სპეციფიკური ფორმით. პირველი ეტაპი არის პრიმიტიული ეტაპი, რომელშიც ადამიანები ცხოვრობდნენ პატარა, თვითკმარი თემებში. ამ ეტაპს მოჰყვა ძველი იმპერიების ეტაპი, რომელშიც წარმოიქმნა ძლიერი ცენტრალიზებული სახელმწიფოები, რომლებიც დაფუძნებული იყვნენ დაპყრობასა და ბატონობაზე. მესამე ეტაპი იყო შუა საუკუნეების პერიოდი, რომელშიც რელიგიური ინსტიტუტები დომინანტურ როლს ასრულებდნენ საზოგადოებაში. მეოთხე ეტაპი იყო თანამედროვე პერიოდი, რომელშიც დომინანტურ ძალებად გამოჩნდნენ სეკულარული ინსტიტუტები და რაციონალიზმი.

ჰეგელი ამტკიცებდა, რომ ისტორიული განვითარების თითოეულ საფეხურს ახასიათებს ფუნდამენტური წინააღმდეგობა, რომელიც ამოძრავებს საზოგადოების განვითარებას კონკრეტული მიმართულებით. ეს წინააღმდეგობები წყდება სინთეზის პროცესით, რომლის დროსაც დაპირისპირებული ძალები შერიგდებიან საზოგადოების ახალ და მაღალ ფორმაში.

ჰეგელის ისტორიული განვითარების თეორიის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი წვლილი არის მისი ხაზგასმა სახელმწიფოს მნიშვნელობაზე ისტორიის მსვლელობის ჩამოყალიბებაში. ჰეგელი ამტკიცებდა, რომ სახელმწიფო იყო ადამიანის ცნობიერების განვითარებისა და ინდივიდუალური პოტენციალის რეალიზაციის უპირველესი მექანიზმი. ამ ხაზგასმამ სახელმწიფოს როლზე მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია პოლიტიკურ თეორიასა და პრაქტიკაზე, განსაკუთრებით თანამედროვე კეთილდღეობის სახელმწიფოების განვითარებაში.

მიუხედავად მსოფლიო ისტორიის ჩვენს გაგებაში შეტანილი მრავალი წვლილისა, ჰეგელის ისტორიული განვითარების თეორია ასევე ექვემდებარება კრიტიკას. ჰეგელის თეორიის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული კრიტიკა არის ის, რომ ის ზედმეტად დეტერმინისტულია და რომ იგი ადეკვატურად არ ითვალისწინებს ინდივიდუალური აგენტობისა და შემთხვევითობის როლს ისტორიულ განვითარებაში. კრიტიკოსები ამტკიცებენ, რომ ჰეგელის ფოკუსირება ისტორიული განვითარების კანონზომიერებაზე უგულებელყოფს შემთხვევითობისა და შემთხვევითობის მნიშვნელობას ისტორიის მსვლელობის ფორმირებაში.

ჰეგელის თეორიის კიდევ ერთი კრიტიკა არის ის, რომ ის ძალიან ვიწროა ორიენტირებული დასავლური საზოგადოებების განვითარებაზე.

დასასრულს, გეორგ ვილჰელმ ფრიდრიხ ჰეგელის ისტორიული განვითარების თეორიამ უდიდესი გავლენა მოახდინა მსოფლიო ისტორიის ჩვენს გაგებაზე. მისი აქცენტი ისტორიული განვითარების კანონზომიერებაზე დაგვეხმარა ისტორიის მიმდინარეობის ნიმუშებისა და ტენდენციების ამოცნობაში. ისტორიულ განვითარებაში წინააღმდეგობისა და სინთეზის როლის მისმა ანალიზმა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია ფილოსოფიის სფეროზე.

კარლ მარქსი თანამედროვე ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი მოაზროვნეა. მისმა იდეებმა ჩამოაყალიბა არა მხოლოდ ეკონომიკის სფერო, არამედ პოლიტიკა, ფილოსოფია და სოციოლოგია. მარქსის ისტორიული განვითარების ანალიზი, რომელიც ცნობილია როგორც ისტორიული მატერიალიზმი, ამტკიცებს, რომ ისტორიის მიმდინარეობას ეკონომიკური ფაქტორები განაპირობებს. ეს ესე შეისწავლის მარქსის ისტორიული განვითარების თეორიას და მის გავლენას მსოფლიო ისტორიის ჩვენს გაგებაზე.

მარქსის ისტორიული განვითარების თეორია ემყარება მის ანალიზს ადამიანთა საზოგადოების ბუნების შესახებ. მარქსის აზრით, საზოგადოებები ორგანიზებულია

მატერიალური საქონლის წარმოებისა და განაწილების ირგვლივ. წარმოების რეჟიმი, ანუ საქონლის წარმოებისა და განაწილების გზა, არის სოციალური ურთიერთობებისა და სტრუქტურების ძირითადი განმსაზღვრელი, რომლებიც წარმოიქმნება მოცემულ საზოგადოებაში.

მარქსის აზრით, ისტორიული განვითარება შეიძლება დაიყოს რამდენიმე განსხვავებულ ეტაპად, რომელთაგან თითოეული ხასიათდება წარმოების სპეციფიკური რეჟიმით. ისტორიული განვითარების პირველი ეტაპი არის პრიმიტიული კომუნიზმი, რომელშიც საზოგადოებები იყო ორგანიზებული ქონებისა და რესურსების საერთო საკუთრების ირგვლივ. ამ ეტაპს მოჰყვა მონობა, რომლის დროსაც მმართველი კლასი ფლობდა და აკონტროლებდა მონების დაქვემდებარებული კლასის შრომას. მესამე ეტაპი იყო ფეოდალიზმი, რომლის დროსაც მმართველი კლასი ფლობდა მიწას და აკონტროლებდა გლეხების შრომას. მეოთხე ეტაპი იყო კაპიტალიზმი, რომელშიც კერძო პირები ან კორპორაციები ფლობენ წარმოების საშუალებებს და მუშები ყიდიან თავიანთ შრომას ხელფასზე.

მარქსი თვლიდა, რომ კაპიტალიზმი არ იყო წარმოების სტაბილური რეჟიმი, არამედ გარდამავალი ეტაპი, რომელიც საბოლოოდ ჩაანაცვლებდა სოციალიზმს. მისი აზრით, კაპიტალიზმის თანდაყოლილი წინააღმდეგობები საბოლოოდ გამოიწვევს მის კოლაფსს, რადგან მუშათა კლასი სულ უფრო მეტად ექსპლუატირებული და წარმოების საშუალებების გაუცხოება ხდება.

მსოფლიო ისტორიის ჩვენს გაგებაში შეტანილი მრავალი წვლილის მიუხედავად, მარქსის ისტორიული განვითარების თეორია ასევე კრიტიკის საგანი გახდა. მარქსის თეორიის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული კრიტიკა არის ის, რომ ის ზედმეტად დეტერმინისტულია და რომ იგი ადეკვატურად არ ითვალისწინებს ინდივიდუალური აგენტობისა და შემთხვევითობის როლს ისტორიულ განვითარებაში. კრიტიკოსები ამტკიცებენ, რომ მარქსის ფოკუსირება ეკონომიკურ ფაქტორებზე უგულბებლყოფს კულტურული, პოლიტიკური და სოციალური ფაქტორების მნიშვნელობას ისტორიის მიმდინარეობის ფორმირებაში.

მარქსის თეორიის კიდევ ერთი კრიტიკა არის ის, რომ ის ძალიან ვიწროა ორიენტირებული ევროპისა და ჩრდილოეთ ამერიკის კაპიტალისტური საზოგადოებების განვითარებაზე. კრიტიკოსები ამტკიცებენ, რომ მარქსის თეორია ადეკვატურად არ ითვალისწინებს არადასავლური საზოგადოებების განვითარებას ან ისტორიული გამოცდილების მრავალფეროვნებას, რომელიც არსებობს მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში და მათ შორის.

დასასრულს, კარლ მარქსის ისტორიული განვითარების თეორიამ უდიდესი გავლენა მოახდინა მსოფლიო ისტორიის ჩვენს გაგებაზე. მისი აქცენტი ეკონომიკური ფაქტორებისა და კლასობრივი ბრძოლის მნიშვნელობაზე აქვს.

თანამედროვე ეპოქაში იტალიელმა ფილოსოფოსმა და პოლიტიკოსმა **ჯოვანი ჯენტილმა** შემოგვთავაზა ისტორიის ციკლური თეორია, რომელიც გავლენას ახდენდა დიალექტიკური მატერიალიზმის მარქსისტული იდეით. ჯენტილი ამტკიცებდა, რომ ისტორია მეორდება თეზისის, ანტითეზისა და სინთეზის ციკლური ნიმუშით. ჯენტილის აზრით, ისტორიის ყოველი ციკლი იწყება თეზისით, ან დომინანტური მსოფლმხედველობით ან იდეოლოგიით, რომელიც საბოლოოდ ეჭვქვეშ აყენებს ანტითეზისს. თეზისსა და ანტითეზს შორის კონფლიქტი შემდეგ იწვევს სინთეზს, რომელიც ხდება ახალი თეზისი ისტორიის შემდეგი ციკლისთვის.

მიუხედავად იმისა, რომ ციკლური ისტორიის იდეა გავლენიანი იყო მთელი ისტორიის მანძილზე, მას ასევე აკრიტიკებდნენ იმის გამო, რომ ის იყო ძალიან დეტერმინისტული და გამარტივებული. კრიტიკოსები ამტკიცებენ, რომ ციკლური თეორიები იგნორირებას უკეთებს ისტორიული მოვლენების სირთულესა და მრავალფეროვნებას და ვერ ითვალისწინებს ინდივიდებისა და საზოგადოებების აგენტობას ისტორიის მიმდინარეობის ფორმირებაში.

ჯორჯ მოდელსკი იყო გამოჩენილი ამერიკელი პოლიტოლოგი, რომელიც ცნობილია მსოფლიო ისტორიის ციკლური თეორიით. მოდელსკი ამტკიცებდა, რომ მსოფლიო ისტორიას ახასიათებს ლიდერობის ციკლი, რომელშიც დომინანტური ძალები დროთა განმავლობაში იზრდებიან და ეცემა. მოდელსკის აზრით, ლიდერობის ეს ციკლები განპირობებულია ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამხედრო ძალაუფლების ცვლილებებით, ასევე ტექნოლოგიური ინოვაციებით.

მოდელსკიმ გამოყო მსოფლიო ისტორიის ციკლური ნიმუშის ოთხი განსხვავებული ფაზა: პრე-კომერციული ფაზა, კომერციული ფაზა, ინდუსტრიული ფაზა და საინფორმაციო ფაზა. კომერციულ წინა ფაზაში საზოგადოებები დაფუძნებულია საარსებო მინიმუმზე და ძირითადად თვითკმარია. კომერციული ეტაპი ხასიათდება ვაჭრობისა და ვაჭრობის ზრდით, ასევე ქალაქ-სახელმწიფოებისა და იმპერიების წარმოქმნით. ინდუსტრიული ეტაპი გამოირჩევა მრეწველობისა და მასობრივი წარმოების განვითარებით, ასევე ეროვნული სახელმწიფოების აღზევებით და იმპერიალიზმის გავრცელებით. და ბოლოს, საინფორმაციო ფაზას ახასიათებს ტექნოლოგიების ზრდა, გლობალური საკომუნიკაციო ქსელების აწევა და გლობალური საზოგადოების გაჩენა.

მოდელსკის აზრით, მსოფლიო ისტორიის ყოველ ფაზას ახასიათებს კონკრეტული ძალაუფლების დომინირება, რომელიც ძლიერდება ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამხედრო ძალაუფლების ცვლილების შედეგად. წინაკომერციულ ფაზაში დომინანტური ძალაუფლება ძირითადად სამხედრო და პოლიტიკურ ძალაზე იყო დაფუძნებული. კომერციულ ფაზაში დომინანტური ძალები ეფუძნებოდა ვაჭრობასა და კომერციას. ინდუსტრიულ ფაზაში დომინანტური ძალები ეფუძნებოდა ინდუსტრიულ და ეკონომიკურ

სიძლიერეს, ხოლო საინფორმაციო ფაზაში დომინანტური ძალაუფლება ეფუძნება ტექნოლოგიურ ინოვაციებს და ინფორმაციის მანიპულირების უნარს.

მოდელსკის ციკლურობის თეორია გავლენიანი იყო საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში და გამოიყენებოდა გლობალური ძალაუფლების ცვლილებებისა და იმპერიების აღზევებისა და დაცემის ასახვად მთელი ისტორიის განმავლობაში. თუმცა, ისევე როგორც ისტორიის ყველა თეორია, ის ასევე გააკრიტიკეს ზედმეტად გამარტივებულობისა და ისტორიული მოვლენების სირთულისა და მრავალფეროვნების გათვალისწინების გამო. მიუხედავად ამისა, მოდელსკის თეორია რჩება მნიშვნელოვანი წვლილი მსოფლიო ისტორიისა და გლობალური ძალაუფლების დინამიკის შესწავლაში.

საკითხის ბიბლიური ინტერპრეტაცია

ძველი აღქმა

დანიელის წიგნი ბიბლიის ძველ აღთქმაში შეიცავს წინასწარმეტყველებებს მსოფლიო ისტორიის განვითარების შესახებ ქრისტიანული მსოფლმხედველობის მიხედვით. დანიელის წიგნის წინასწარმეტყველებები იძლევა ისტორიის თხრობას, რომელიც ხასიათდება სიკეთისა და ბოროტების ბრძოლით და ღვთის სამეფოს საბოლოო ტრიუმფით მსოფლიოს ყველა ერზე.

დანიელის წიგნის მიხედვით, მსოფლიო ისტორია დაყოფილია ოთხ იმპერიად, რომელთაგან თითოეული სიმბოლოა სხვადასხვა ცხოველით: ბაბილონის იმპერია წარმოდგენილია ლომით, სპარსეთის იმპერია წარმოდგენილია დათვით, ბერძნული იმპერია წარმოდგენილია ლეოპარდით და რომის იმპერია წარმოდგენილია მხეცით ათი რქით. ეს იმპერიები დროთა განმავლობაში ჩნდება და იშლება, ყოველი მომდევნო იმპერია უფრო ძლიერი და დომინანტი ხდება, ვიდრე წინა.

თუმცა, დანიელის წიგნი ასევე შეიცავს წინასწარმეტყველებებს მეხუთე იმპერიის შესახებ, რომელიც წარმოდგენილია ქვით, რომელიც ანადგურებს სხვა იმპერიებს და იქცევა დიდ მთად, რომელიც ავსებს მთელ დედამიწას. ეს მეხუთე იმპერია არის ღვთის სამეფო, რომელიც დაარსებულია დედამიწაზე და მართავს იესო ქრისტე.

მსოფლიო ისტორიის განვითარების ლოგიკა ქრისტიანული მსოფლმხედველობის მიხედვით, როგორც დანიელის წიგნი ასახული, ხასიათდება რამდენიმე ძირითადი თემით. პირველი თემა არის ღვთაებრივი სუვერენიტეტის იდეა. დანიელის წიგნი ხაზს უსვამს, რომ ღმერთი არის საბოლოო ავტორიტეტი მსოფლიოს ყველა ერზე და რომ ის წარმართავს ისტორიის მსვლელობას თავისი ღვთაებრივი გეგმის მიხედვით.

მეორე თემა არის მორალური კონფლიქტის იდეა. დანიელის წიგნი ასახავს ბრძოლას სიკეთესა და ბოროტებას შორის, როგორც მსოფლიო ისტორიის ცენტრალურ თემას. იმპერიები, რომლებიც დროთა განმავლობაში იზრდება და იშლება, გამოსახულია როგორც ბოროტების

სხვადასხვა ფორმების განსახიერება და ღვთის სამეფოს საბოლოო გამარჯვება განიხილება, როგორც სიკეთის ტრიუმფი ბოროტებაზე.

მესამე თემა არის ესქატოლოგიის იდეა. დანიელის წიგნი შეიცავს წინასწარმეტყველებებს ბოლო დროების შესახებ, როდესაც ღმერთი განიკითხავს მსოფლიოს ერებს და დაამკვიდრებს თავის სამეფოს დედამიწაზე. მსოფლიო ისტორიის ეს ესქატოლოგიური ხედვა იძლევა იმედისა და მნიშვნელობის განცდას მორწმუნეებისთვის, რომლებიც წახალისებულნი არიან დაუდგნენ დევნისა და ტანჯვის წინაშე, რადგან იციან, რომ ღმერთი საბოლოოდ აკონტროლებს.

მთლიანობაში, ქრისტიანული მსოფლმხედველობის მიხედვით მსოფლიო ისტორიის განვითარების ლოგიკას, როგორც ეს დანიელის წიგნშია ასახული, ახასიათებს ღვთაებრივი სუვერენიტეტის განცდა, მორალური კონფლიქტი და ესქატოლოგიური იმედი. ეს ნარატივი იძლევა ძლევამოსილ ჩარჩოს ისტორიის მიმდინარეობის გასაგებად და იმ ბრძოლებისა და გამოწვევების გასაგებად, რომელთა წინაშეც ჩვენ ადამიანები ვართ. საბოლოო ჯამში, ის მიგვითითებს ღვთის სამეფოს საბოლოო გამარჯვებისა და ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარებისკენ, რომელიც დაფუძნებულია სამართლიანობაზე, მშვიდობასა და სიყვარულზე.

ახალი აღქმა

ბიბლიის ახალი აღქმა ძირითადად ყურადღებას ამახვილებს იესო ქრისტეს ცხოვრებაზე, სწავლებებზე და გავლენას, ისევე როგორც ადრეულ ქრისტიანულ საზოგადოებაზე. მიუხედავად იმისა, რომ იგი ცალსახად არ იძლევა დეტალურ აღწერას მსოფლიო ისტორიის განვითარების ლოგიკის შესახებ, იგი შეიცავს რამდენიმე თემას და პრინციპს, რომლებიც განიმარტება თეოლოგიებისა და მეცნიერების მიერ უფრო ფართო ისტორიულ კონტექსტში. ეს ინტერპრეტაციები შეიძლება არ გვთავაზობდეს ციკლურ შეხედულებას, მაგრამ შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც წვლილი შეიტანოს მსოფლიო ისტორიის განვითარების უფრო წრფივ და თეოლოგიურად გაგებაში.

ხსნის ისტორია: ახალი აღქმა შემოაქვს "ხსნის ისტორიის" კონცეფციას. ეს პერსპექტივა ისტორიას განიხილავს, როგორც პროგრესს ადამიანთა გამოსყიდვის ღმერთის გეგმის შესრულებისკენ. იგი ხაზს უსვამს აზრს, რომ ღმერთის ქმედებები ისტორიაში იწვევს კაცობრიობის საბოლოო შერიგებას ღმერთთან. ამ თვალსაზრისით, იესო ქრისტეს სიცოცხლე, სიკვდილი და აღდგომა ცენტრალურია კაცობრიობის გამოსყიდვისთვის.

მესიანური აღსრულება: ახალი აღქმა წარმოგვიდგენს იესოს, როგორც ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებების შესრულებას მესიის შესახებ. მესიანური წინასწარმეტყველებების ეს შესრულება არის საკვანძო ელემენტი მსოფლიო ისტორიის ლოგიკაში, როგორც ეს ქრისტიანულ თეოლოგიაშია გაგებული. იესო განიხილება, როგორც შემობრუნება ისტორიაში

და ითვლება, რომ მის სწავლებებსა და მსხვერპლს აქვს გარდამტეხი გავლენა ადამიანის ბედზე.

სახარების გავრცელება : ახალი აღთქმა აღწერს სახარების ცნობის გავრცელებას მთელ მსოფლიოში, როგორც ეს მოციქულებმა გადმოსცეს. ეს გავრცელება განიხილება, როგორც მსოფლიო ისტორიის მნიშვნელოვანი ასპექტი, რადგან ის წარმოადგენს ქრისტიანული რწმენისა და ღირებულებების გავრცელებას სხვადასხვა კულტურასა და საზოგადოებაში.

მორალური და ეთიკური ჩარჩო: იესო ქრისტეს სწავლებები და მორალური პრინციპები, რომლებიც ასახულია ახალ აღთქმაში, ქმნის საფუძველს ეთიკური ქცევისთვის ადამიანთა საზოგადოებებში. ამ პრინციპებმა, როგორცაა მთაზე ქადაგება, გავლენა მოახდინა ეთიკური და მორალური სისტემების განვითარებაზე, რომლებმაც ჩამოაყალიბეს ისტორიის მიმდინარეობა.

ესქატოლოგია: ახალი აღთქმა შეიცავს ესქატოლოგიურ ელემენტებს, რომლებიც განიხილავს აღსასრულის ჟამს და ქრისტეს დაბრუნებას. მიუხედავად იმისა, რომ ის არ იძლევა ზუსტ ვადებს მსოფლიოს დასასრულისთვის, ის ხაზს უსვამს აზრს, რომ ისტორიას აქვს მიზანი და რომ ის მიდის საბოლოო, ღვთაებრივი განკითხვისა და ახალი შემოქმედებისკენ.

რწმენის როლი: მთელ ახალ აღთქმაში რწმენა ხაზგასმულია, როგორც ღმერთთან ურთიერთობის ცენტრალური ასპექტი. რწმენა განიხილება, როგორც გარდამქმნელი ძალა, რომელსაც შეუძლია შეცვალოს ინდივიდის ცხოვრების მიმდინარეობა და, შესაბამისად, კაცობრიობის ისტორიის მიმდინარეობა.

გამოცხადების წიგნი: იძლევა უნიკალურ პერსპექტივას მსოფლიო ისტორიის განვითარებაზე. წიგნი ხაზს უსვამს ღმერთის სუვერენიტეტს და სიკეთის საბოლოო გამარჯვებას ბოროტებაზე. წიგნი ასევე შეიცავს გაფრთხილებებს მოსალოდნელი განაჩენის შესახებ და მოწოდებებს მონანიებისა და ღმერთთან დაბრუნებისკენ. მიუხედავად იმისა, რომ წიგნი უაღრესად სიმბოლურია და მისი ინტერპრეტაცია არის დებატების საგანი, იგი იძლევა იმედისა და ღმერთის საბოლოო გამარჯვების ძლიერ გზავნილს ბოროტების ყველა ძალებზე.

დასკვნა

ციკლორობის თეორია იძლევა ღირებულ ჩარჩოს ადამიანთა საზოგადოებებისა და ცივილიზაციების ევოლუციის გასაგებად დროთა განმავლობაში. მიუხედავად იმისა, რომ ჯერ კიდევ ბევრი კამათი მიმდინარეობს ციკლური ისტორიის სპეციფიკურ მექანიზმებზე, სხვადასხვა კულტურასა და დროის პერიოდებში განმეორებადი ნიმუშების არსებობა ვარაუდობს, რომ არსებობს გარკვეული ძალა.

ისტორიის ციკლური ბუნების ამოცნობით, ჩვენ შეგვიძლია უფრო ღრმად გავიგოთ ჩვენი საზოგადოებების წინაშე არსებული გამოწვევები და შესაძლებლობები. ჩვენ შეგვიძლია

მივმართოთ წარსულის წარმატებებსა და წარუმატებლობას, რათა შევქმნათ უფრო მდგრადი და სამართლიანი მომავალი. საბოლოო ჯამში, ციკლურობის თეორია გვახსენებს, რომ ისტორია არ არის წრფივი პროგრესია, არამედ ადამიანის გამოცდილების რთული და მუდმივად ცვალებადი .

ლიტერატურა :

- 1) ბიბლია : ძველი აღთქმა, ახალი აღთქმა. თბილისი : პალიტრა L, 2021.
- 2) ჰეგელი გ., ლექციები ისტორიის ფილოსოფიაზე, თბ. 2001წ.
- 3) კარლ მარქსი და მეცნიერული სოციალიზმი, თბილისი, 1918.

Issues of the cyclical theory of world history development

Akaki abzianidze

Doctor of Political Sciences. Professor.

Head of Bachelor program in International Relations

Georgian National University SEU

Abstract

This paper explores the development of world history based on the theory of cyclicity. This theory posits that history repeats itself in cycles, with events and patterns recurring over time. We analyze historical evidence from different cultures and time periods to demonstrate the existence of cyclical patterns in history. We also examine how different societies have interpreted and responded to cyclical patterns in their own histories. Our analysis suggests that the theory of cyclicity provides a valuable framework for understanding the evolution of human societies and civilizations over time.

Introduction

The study of history is critical to understanding the development of human societies and civilizations. Historians have long debated the forces that have shaped world history, from geography and climate to culture and politics. One theory that has gained traction in recent years is the idea that history repeats itself in cycles. This theory of cyclicity posits that events and patterns recur over time, with societies and civilizations rising and falling in predictable cycles.

The theory of cyclicity has its roots in ancient Greek philosophy, particularly the idea of anacyclosis put forth by the philosopher Polybius. According to Polybius, societies follow a predictable cycle of government types, starting with monarchy and transitioning through aristocracy, oligarchy, democracy, and back to monarchy. This theory was later expanded upon by other thinkers, such as Ibn Khaldun in the 14th century and Giambattista Vico in the 18th century.

Evidence for Cyclicity in History

While the idea of cyclical history has been debated for centuries, there is growing evidence to support its validity. Studies of different cultures and time periods have identified recurring patterns in areas such as political organization, economic development, and social structures.

For example, the history of China has been characterized by a series of dynastic cycles, with new dynasties rising to power, flourishing for a time, and eventually succumbing to internal or external pressures. Each new dynasty would draw upon the successes and failures of its predecessors to create a new iteration of Chinese civilization.

Similarly, the history of Europe has been marked by a series of cycles, with periods of relative stability and prosperity giving way to periods of upheaval and conflict. The rise and fall of empires, the impact of wars and revolutions, and the evolution of economic systems all demonstrate recurring patterns in European history.

Interpretations of Cyclicity

Different societies have responded to the idea of cyclicity in different ways. Some have seen it as a source of fatalism or resignation, believing that the cyclical nature of history means that events are predetermined and inevitable. Others have used the idea of cyclical history as a call to action, recognizing that patterns can be broken and that societies can learn from the mistakes of the past to create a better future.

In some cases, the theory of cyclicity has been used to justify political or social systems. For example, some proponents of Marxism have argued that history follows a predictable path towards communism, with the overthrow of capitalism and the eventual establishment of a classless society.

Conclusion

The theory of cyclicity provides a valuable framework for understanding the evolution of human societies and civilizations over time. While there is still much debate over the specific mechanisms of cyclical history, the existence of recurring patterns in different cultures and time periods suggests that there is some underlying force at work.

By recognizing the cyclical nature of history, we can gain a deeper understanding of the challenges and opportunities facing our own societies today. We can draw upon the successes and failures of the past to create a more sustainable and equitable future. Ultimately, the theory of cyclicity reminds us that history is not a linear progression, but a complex and ever-changing tapestry of human experience.